Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

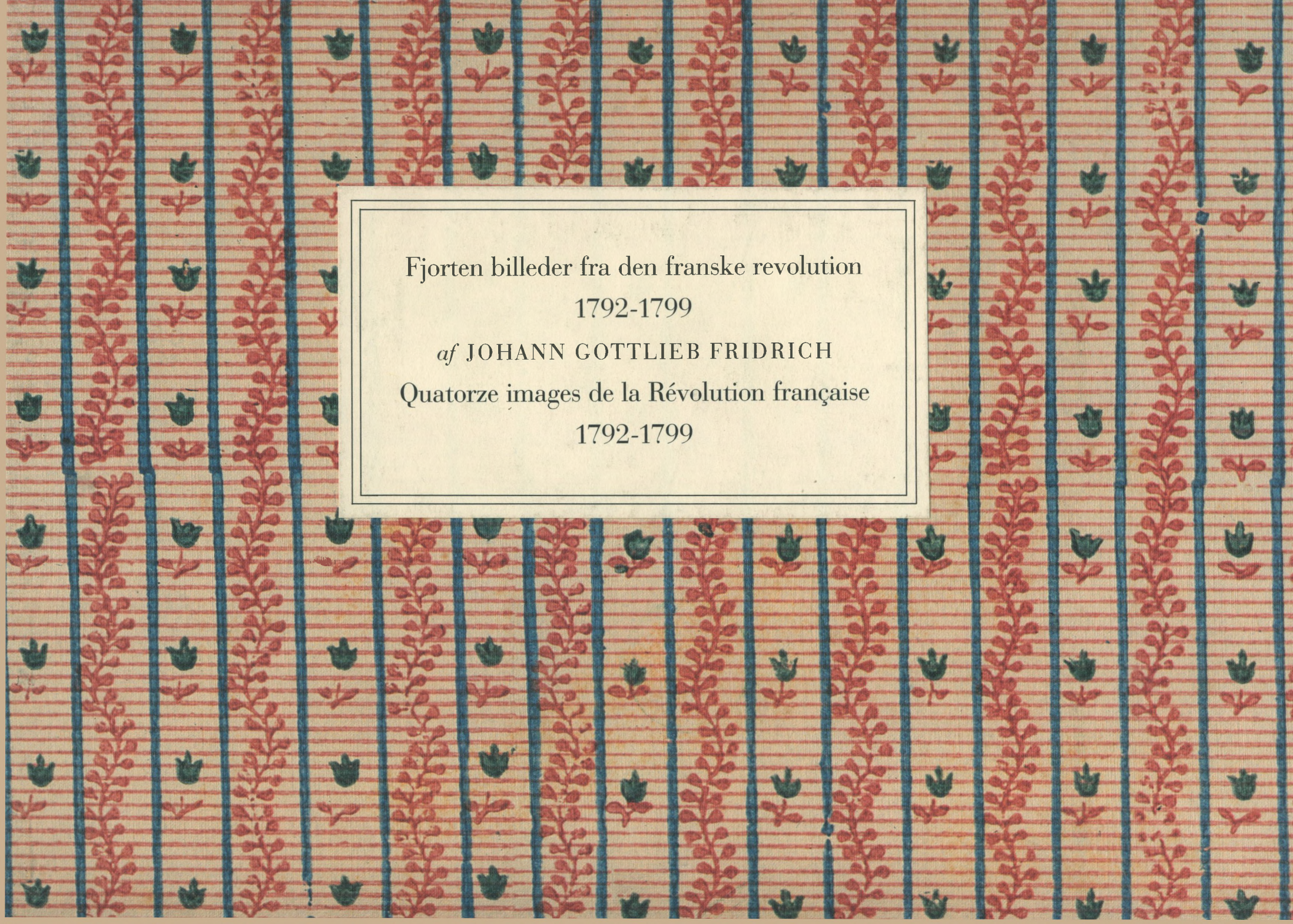
Fjorten billeder fra den franske revolution
1792-1799
af JOHANN GOTTLIEB FRIDRICH
Quatorze images de la Révolution française
1792-1799

Fjorten billeder fra den franske revolution 1792-1799

Quatorze images de la Révolution française 1792-1799

Fjorten billeder fra den franske revolution 1792-1799

af JOHANN GOTTLIEB FRIDRICH

Quatorze images de la Révolution française 1792-1799

udgivet af Thorkild Kjærgaard

DET KGL. BIBLIOTEK
OG
POUL KRISTENSENS FORLAG

1989

Fjorten billeder fra den franske revolution

blev første gang udsendt som enkeltblade i København 1793-1799, de tolv første under fællestitlen »Forestilling af alle mærkværdige Begivenheder som under Revolutionen i Frankerige har tildraget sig, stukket efter de accurateste Tegninger fra Paris / Abbildung aller merkwürdigen Begebenheiten welche sich zugetragen in Frankreich während der Revolution: nach den accuratesten Zeichnungen aus Paris gestochen«.

Ces Quatorze images de la Révolution française

ont paru séparément à Copenhague, de 1793 à 1799, les douze premières sous le titre commun de »Forestilling af alle mærkværdige Begivenheder som under Revolutionen i Frankerige har tildraget sig, stukket efter de accurateste Tegninger fra Paris / Abbildung aller merkwürdigen Begebenheiten welche sich zugetragen in Frankreich während der Revolution: nach den accuratesten Zeichnungen aus Paris gestochen« [Représentation de tous les événements remarquables survenus en France pendant la Révolution, gravés d'après les plus fidèles dessins en provenance de Paris].

»Fjorten billeder fra den franske revolution« er genudgivet i anledning af Det kongelige Biblioteks udstilling »Danmark og den franske revolution« 1989 med støtte fra Digteren cand. jur. Aage Krarup Linds Legat (Soransk Samfund) og Bikubens Fond.

Ce recueil de »Quatorze images de la Révolution française« est réédité à l'occasion de l'exposition »Le Danmark et la Révolution française« 1989, organisée par la Bibliothèque Royale. Cette réédition a été rendue possible grâce aux concours de la Fondation du Poète Aage Krarup Lind et de la Fondation Bikuben.

Abbildung
aller merkwürdigen
Begebenheiten welche
sich zugetragen in
Frankreich während
der Revolution: nach
den accuratesten
Zeichnungen aus
Paris gestochen.

LOUIS XVI.

Roi de France 1793.

né le 23 Aout 1754. marié le 16 de Mai 1770.
avec Marie Antonette Archi=Duchesse
d'Autriche, mort comē Martyr le 21. de Janv: 1793.

Foreſtilling
af alle markvardige
Begivenheder ſom
under Revolutionen
i Frankerige har
tildraget ſig;
ſtukket efter de
accurateſte Tegninger
fra Paris.

161

16. fr. 2 RD

1. Her ses, hvorledes Ludvig XVI måtte møde frem for Nationalkonventets domstol og dér modtage sin dom i januar 1793.

1. Où l'on voit comment Louis XVI doit se présenter à la barre du tribunal de la Convention pour y recevoir sa condamnation en janvier 1793.

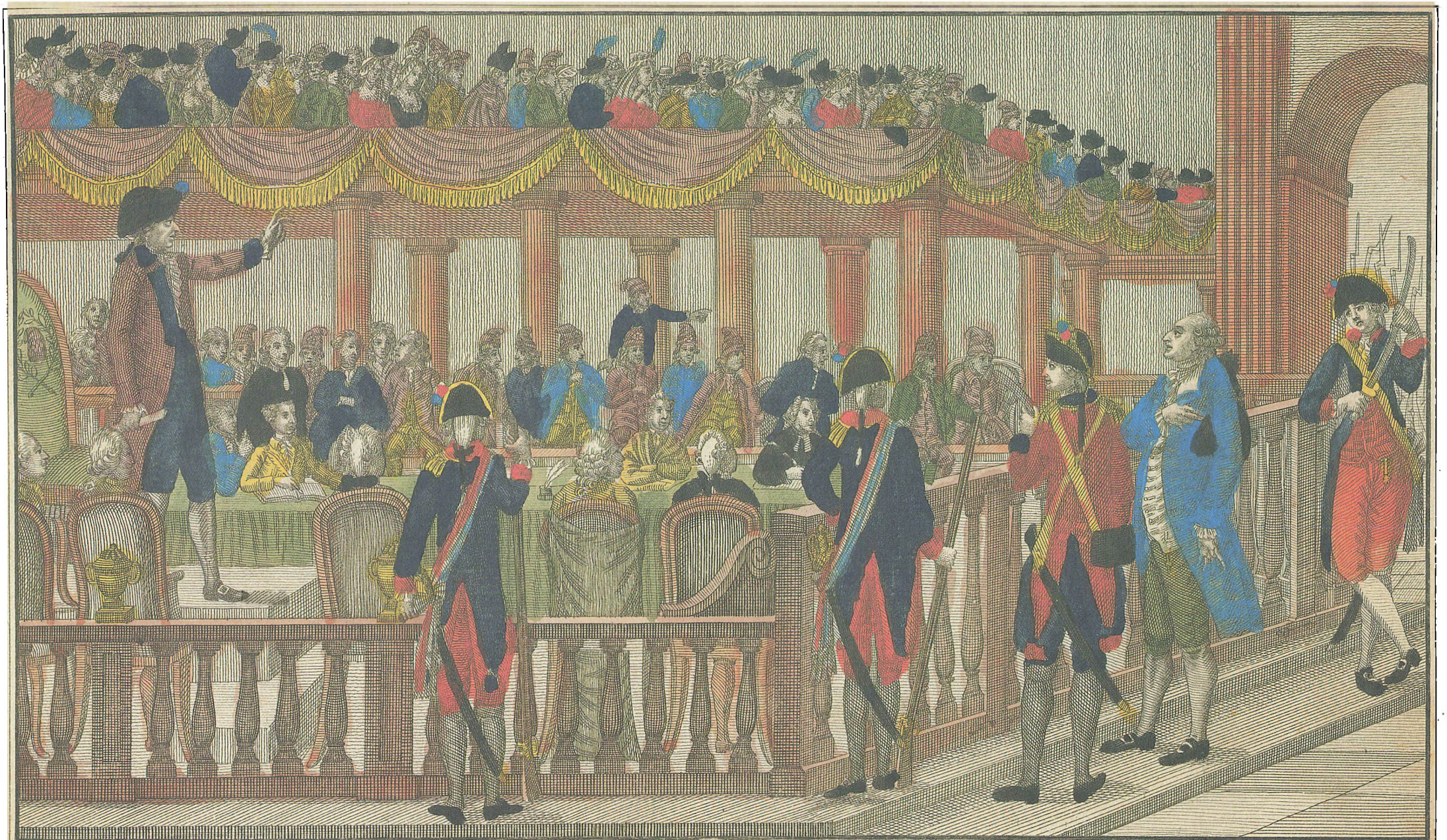

Friedrich fc. Hoffnaa

VORSTELLUNG DES FRANZÖSISCHEN NATIONAL CONVENT WIE LUDWIG DER XVI^TE VOR DEN SCHRANKEN DES TRIBUNAL ERSCHEINEN MUSTE UM ALLDA SEIN URTHEIL ZU VERNEHMEN. IM MONATH JANUAR A^o 1793.

2. Ludvig XVIs sidste afsked med sin familie den 20. januar 1793, dagen før sin henrettelse. »Endnu dette sidste farvel, endnu denne sidste omfavnelse«, sagde Ludvig, idet han gik bort, »den er den sidste. Men vi skal atter ses hinsides graven! Hinsides graven vil vi opleve lykken, fordi jeg dør uskyldig«.

2. L'adieu de Louis XVI à sa famille le 20 janvier 1793, la veille de son exécution. «Encore un dernier adieu, encore un dernier baiser» dit Louis en les quittant, «c'est le dernier. Mais nous nous retrouverons dans l'au-delà! Nous y connaîtrons la félicité, car je meurs innocent».

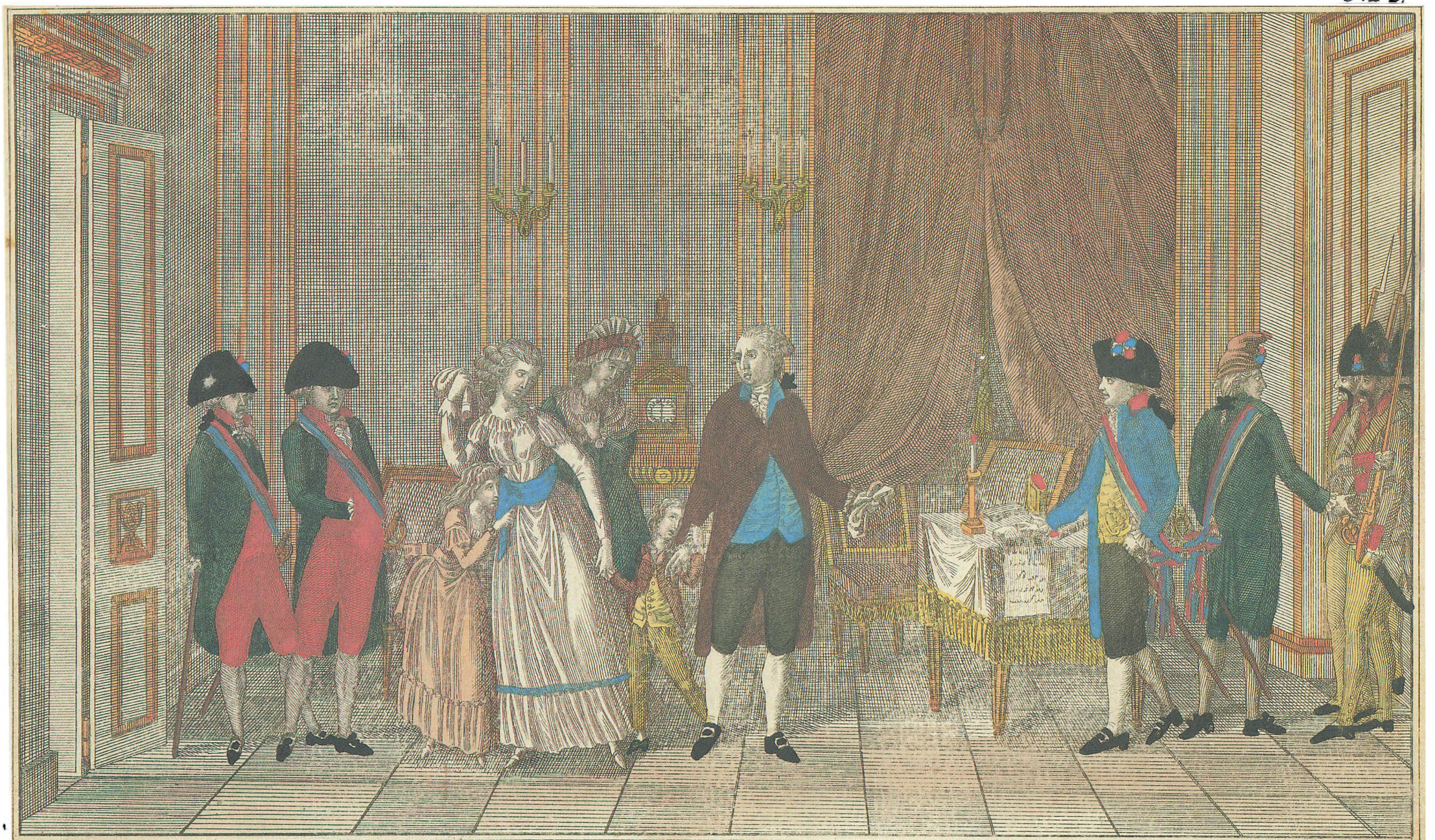

DER LEZTE ABSCHIED LUDWIG DES XVI^ten VON SEINER FAMILIE.

den 20. Ianuari 1793. den Tag vor seiner Hinrichtung.

Noch dieses lezte adieu, noch diese lezte Umarmung, sagte Ludwig im Hinweg gehen, das ist die lezte! aber wir werden uns wieder sehen jenseit des Grabes! jenseit des Grabes werden wir fühlen das Glück, warum ich sterbe unschuldig.

3. Her ses dronningen af Frankrigs smertefulde afsked med hendes eneste trøst, hendes søn dauphinen [kronprinsen], som på Nationalkonventets befaling blev taget fra hende den 1. juli 1793.

3. Où l'on voit l'adieu déchirant de la reine de France et de son unique réconfort, son fils le dauphin, dont elle est séparée sur ordre de la Convention le 1 juillet 1793.

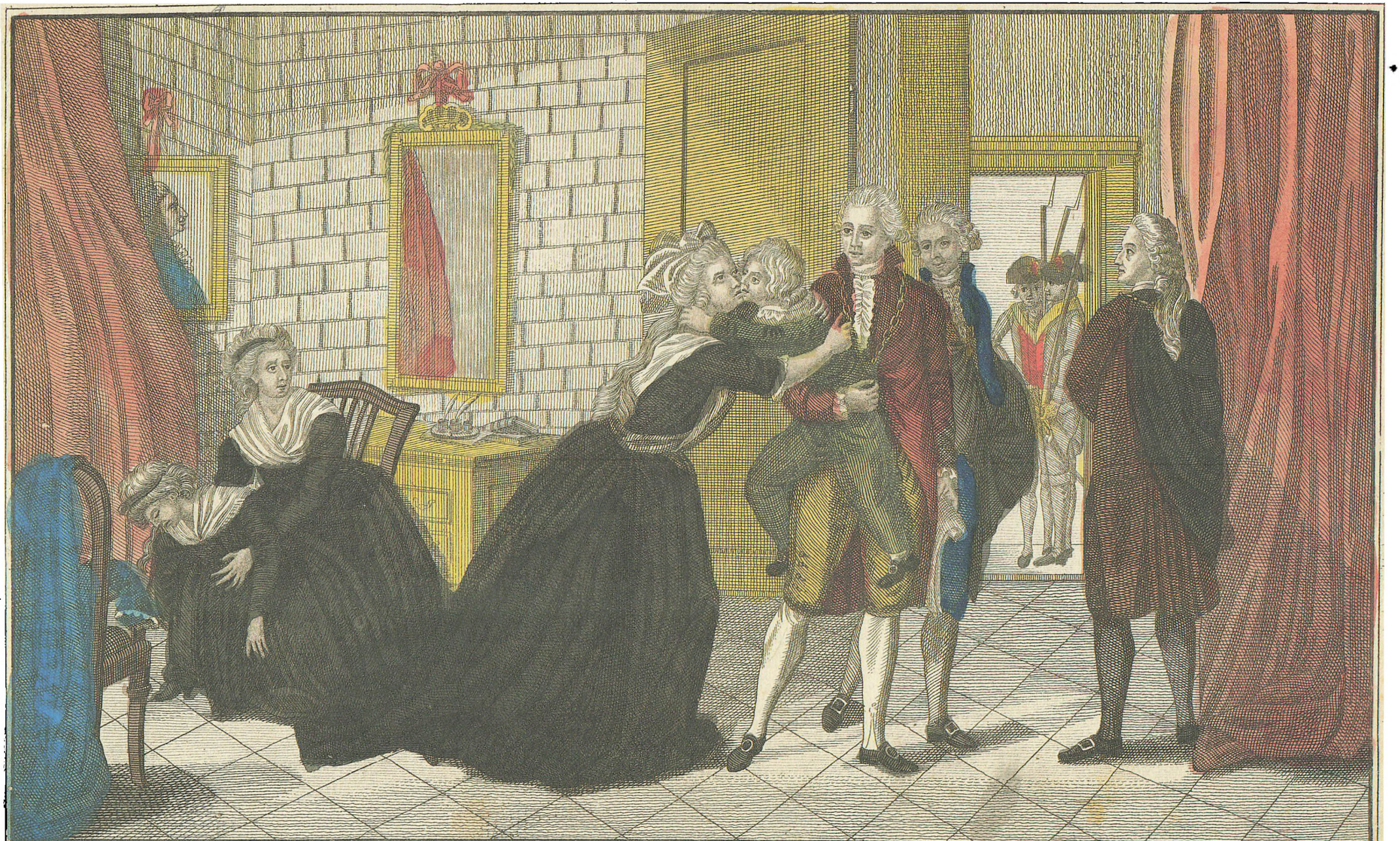

Vorstellung des schmerzvollen Abschiedes der Königin von Frankreich, da ihr einziger Trost ihr Sohn der Dauphin auf Befehl des National Convent entrissen wurde. den 1ten Julii im Jahr 1793.

4. Her ses, hvorledes kongen af Frankrigs datter den 13. august 1793 for revolutionsdomstolen blev tvunget til at vidne mod sin egen mor, dronning Marie Antoinette.

4. Où l'on voit comment, le 13 août 1793, la fille du roi de France est contrainte par le tribunal révolutionnaire de témoigner contre sa propre mère, la reine Marie Antoinette.

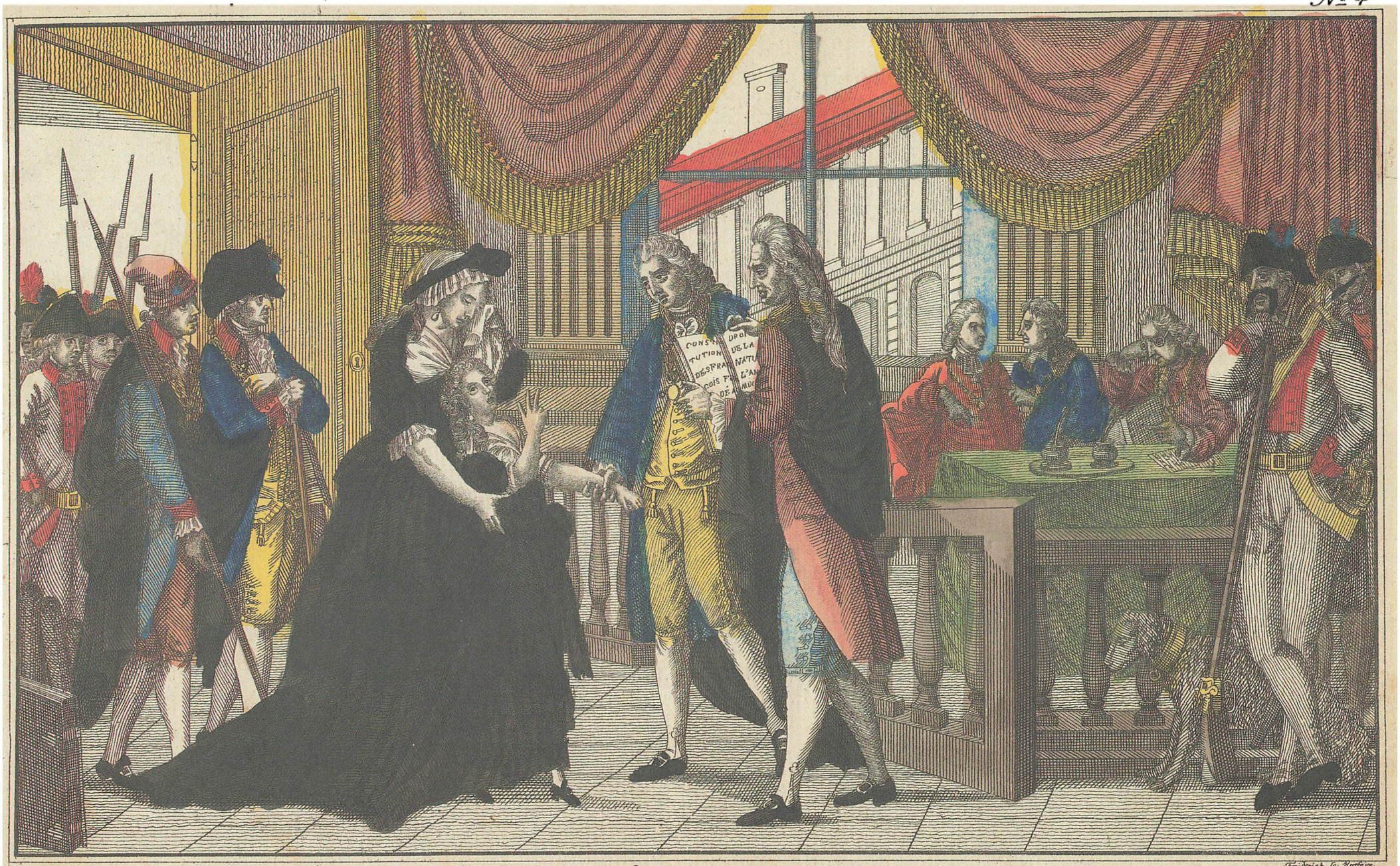

Vorstellung wie die Tochter des König von Frankreich beÿ dem Revolutions Tribunal gezwungen wurde gegen Ihre eigene Mutter die Königin Marie Antonette zu zeugen.

den 13 Aug. 1793.

5. Her ses, hvorledes dronningen af Frankrig, Marie Antoinette, den 5. august [skal være den 2. august] 1793 blev ført fra statsfængslet i Temple-tårnet til det hårde fængsel i Conciergeriet.

5. Où l'on voit comment Marie Antoinette, reine de France, est transférée le 5 août [le 2 août] 1793 de la prison du Temple à la Conciergerie.

C.B. delin. Paris.

Fridriolo sc. Hafniæ 1797.

Vorstellung wie die Königin von Frankreich, Maria Antonette aus dem Staats Arrest Tempel-Thurm, nach dem harten Arrest die Concergerie gebracht wurde. den 5ten August A:1793.

6. Her ses, hvorledes Marie Anne Charlotte Corday, født d'Armand, med en dolk ombringer den bekendte Marat den 14. juli [skal være den 13. juli] 1793.

6. Où l'on voit comment Marie Anne Charlotte Corday, née d'Armand, assassine, le 14 juillet [13 juillet] 1793 le fameux Marat.

C. B. delin: Paris:

Fr. dr. ich. fc: Augsp. 1793.

Vorstellung wie Maria Anna Charlotte Gordot, gebohrne d'Armand, den bekanten Marat mit einem Dolch um das Leben bringt. den 14ten Julii 1793.

7. Her ses, hvorledes dronningen af Frankrig, Marie Antoinette, blev fort fra Conciergeriet til guillotinen den 16. oktober 1793.

7. Où l'on voit comment Marie Antoinette, reine de France, est sortie de la Conciergerie pour être conduite à la guillotine le 16 octobre 1793.

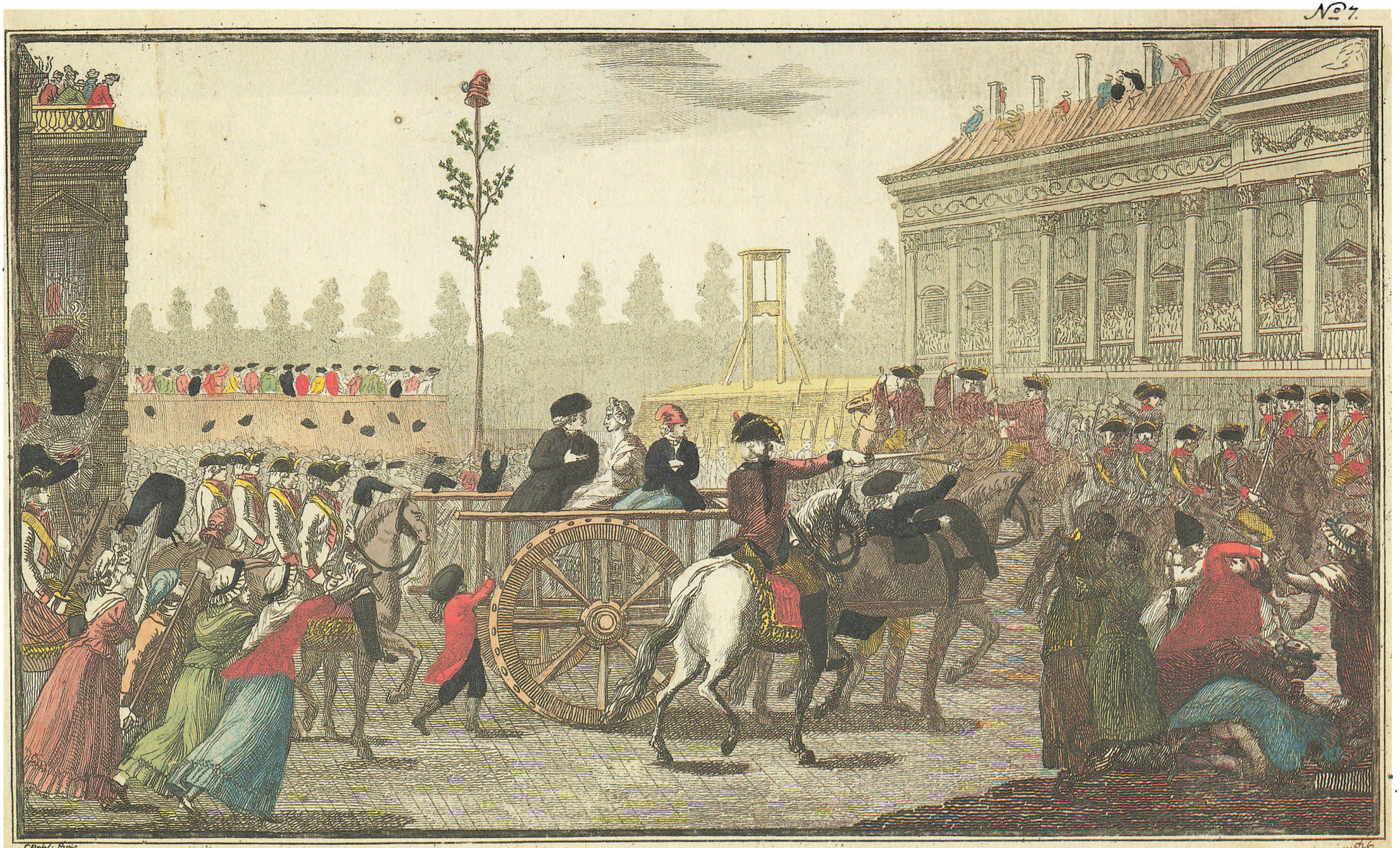

Vorstellung wie die Königin von Frankreich Maria Antonette aus der Concergerie nach der Guillotine den 16 Octb: 1793 gebracht wurde.

8. Her ses, hvorledes Philippe Egalité, førhen hertug af Orleans, den 6. november 1793 blev bragt til guillotinen og måtte udholde den store smerte, at der blev gjort holdt foran hans palads [Palais Royal].

8. Où l'on voit comment Philippe Egalité, ci-devant duc d'Orléans, est conduit à la guillotine le 6 novembre 1793 et doit supporter la douleur d'un arrêt devant son palais [le Palais Royal].

Vorstellung wie Philip Egalité voriger Herzog von Orleans zur Guillotine gebracht wurde, und zu seinem gröſten Schmerzen vor seinem Palais stille halten muste. den 6ten November Aº 1793.

9. Her vises, hvorledes Ludvig XIVs statue på Place Vendôme, forhen Ludvig den Stores Plads. i Paris blev ødelagt på Nationalkonventets befaling i januar 1793.

9. Où l'on voit comment la statue de Louis XIV sur la Place Vendôme, précédemment Place Louis le Grand, est saccagée en janvier 1793 sur ordre de la Convention.

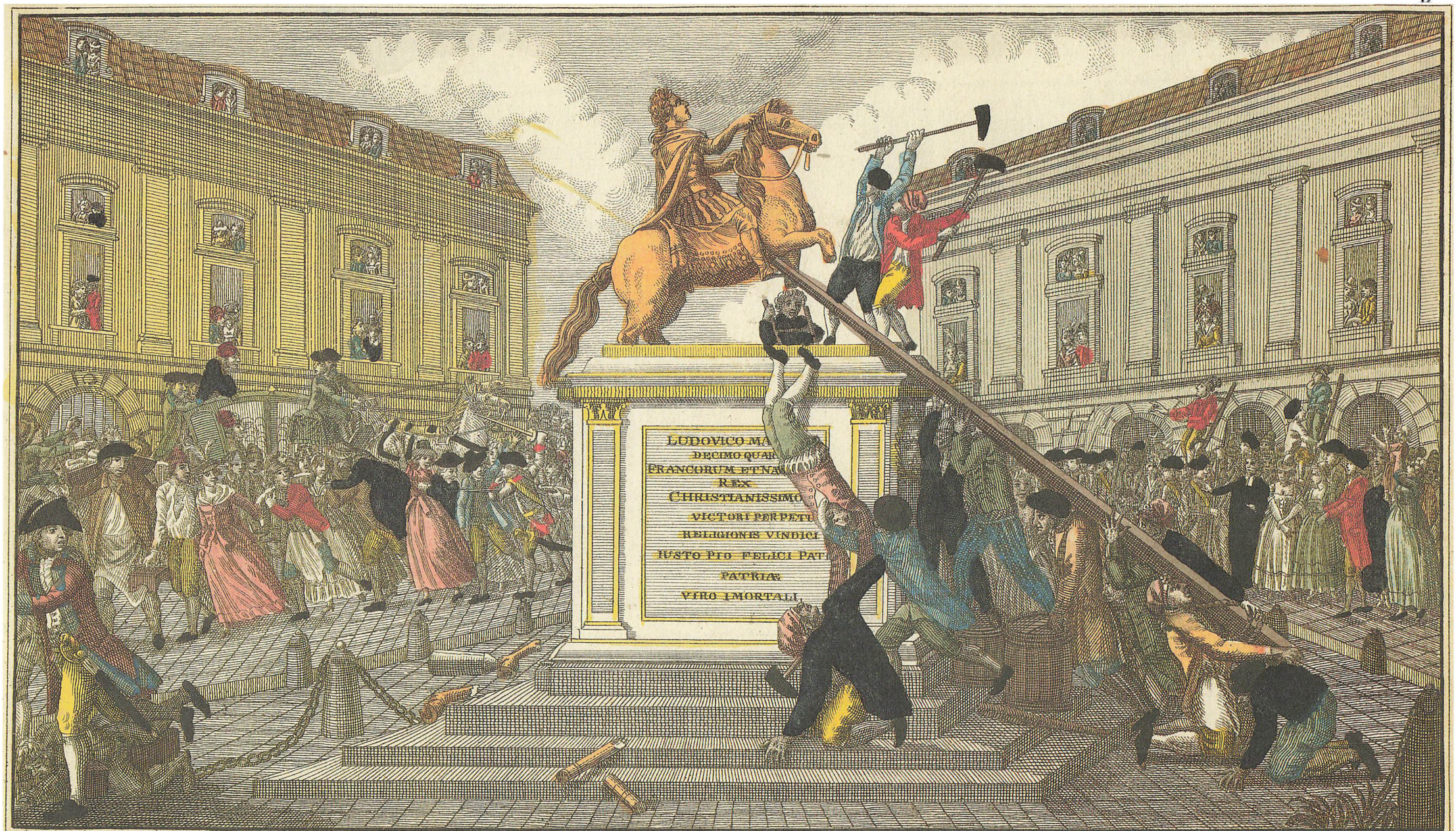

Fridrich Sc: Kassnia.

Abbildung der Statüe Ludewig des XIV^ten^ auf dem Plaze Vandome, oder Ludewig des grossen Plaz in Paris, wie solche auf Befehl des National Convent zerstöret wurde im Jan: 1793.

10. Her ses St. Denis-kirken i Frankrig, hvor alle kongelige epitafier, gravsteder og lig blev ødelagt på National-konventets ordre midt i februar 1793.

10. Où l'on voit la cathédrale St. Denis où les épitaphes, les sépultures et les corps des rois sont saccagés par ordre de la Convention au milieu du mois de février 1793.

Abbildung der Kirche St. Denis in Frankreich, in welcher auf Ordre des National Convent alle Königliche Epitaphia, Gräber und Leichname zerstöret wurden. Medio Februari A. 1793.

11. Her ses, hvorledes Robespierre den Ældre [Maximilien Robespierre] sammen med sine tilhængere blev arresteret på rådhuset i Paris, hvor han skød sig i munden med en pistol og samtidig blev ramt af en nationalgardist, men ikke dødeligt, således at han endnu var i live, da han den 27. august [skal være 28. juli] 1794 endnu levende blev ført til guillotinen.

11. Où l'on voit comment Robespierre aîné [Maximilien de Robespierre] est arrêté avec ses amis à l'Hôtel de ville de Paris. Il se tire une balle de pistolet dans la bouche au moment même où un garde national tire sur lui, mais il y survit et peut être conduit à la guillotine le 27 août [28 juillet] 1794.

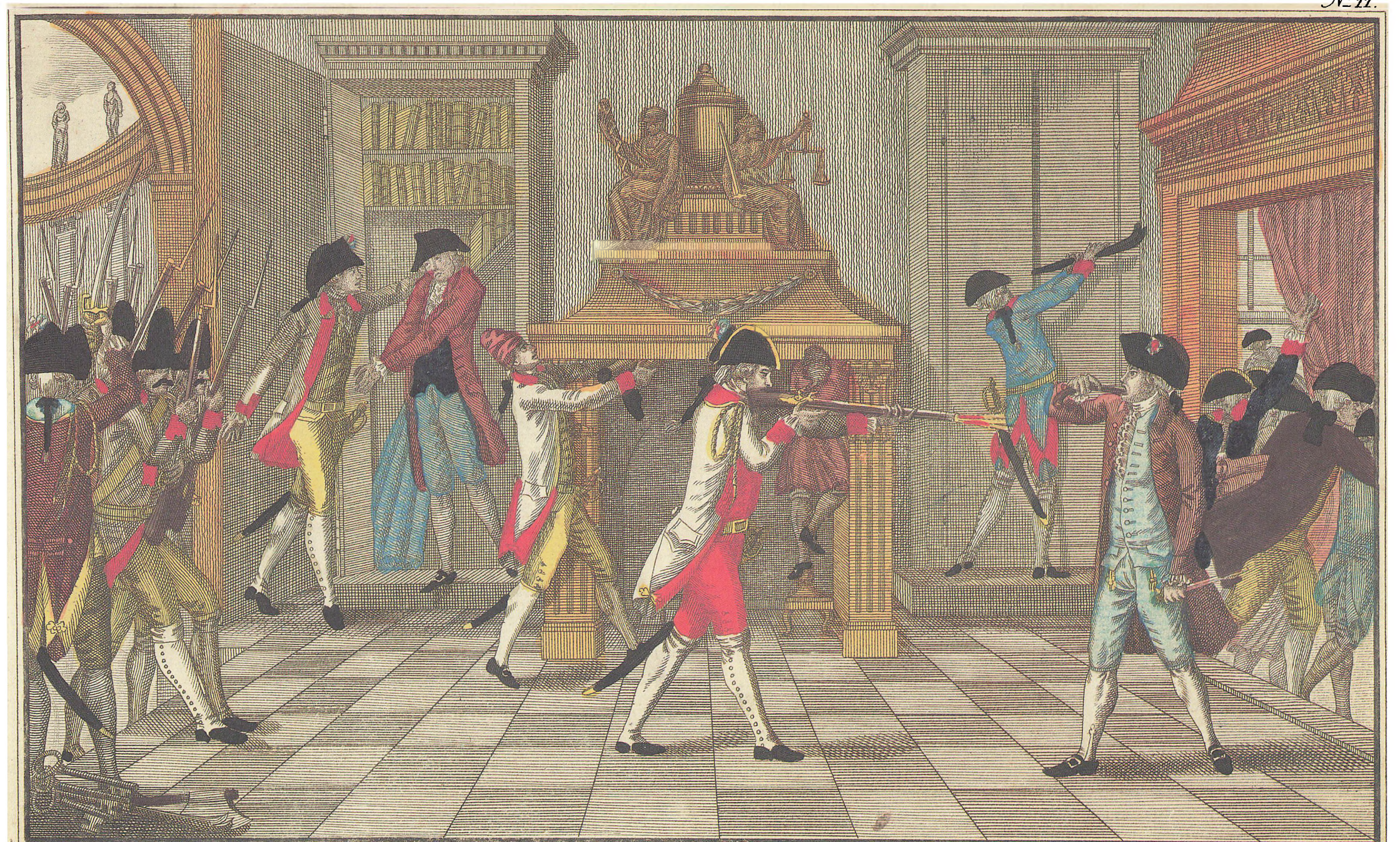

Abbildung wie Robbes Pierre der Ältere nebst seinen Anhængern auf dem Stadt-Hauss zu Paris arretirt wurde, wo er sich mit einer Pistole in den Mund schoss, und zugleich von einem National Gardist, wie wohl nicht tod geschossen, so daß er noch lebendig zur Guillotine gebracht wurde. d. 27. Aug. 1794.

Friedrich sc: Maffricæ

12. Her ses, hvorledes Robespierre den Yngre [Augustin Robespierre] kaster sig ud fra et vindue i rådhuset i Paris og med brækkede arme og ben føres til guillotinen den 27. august [skal være 28. juli] 1794.

12. Où l'on voit Robespierre cadet [Augustin de Robespierre] se jeter d'une fenêtre de l'Hôtel de ville de Paris et, le 27 août [28 juillet] 1794, être conduit, bras et jambes brisés, à la guillotine.

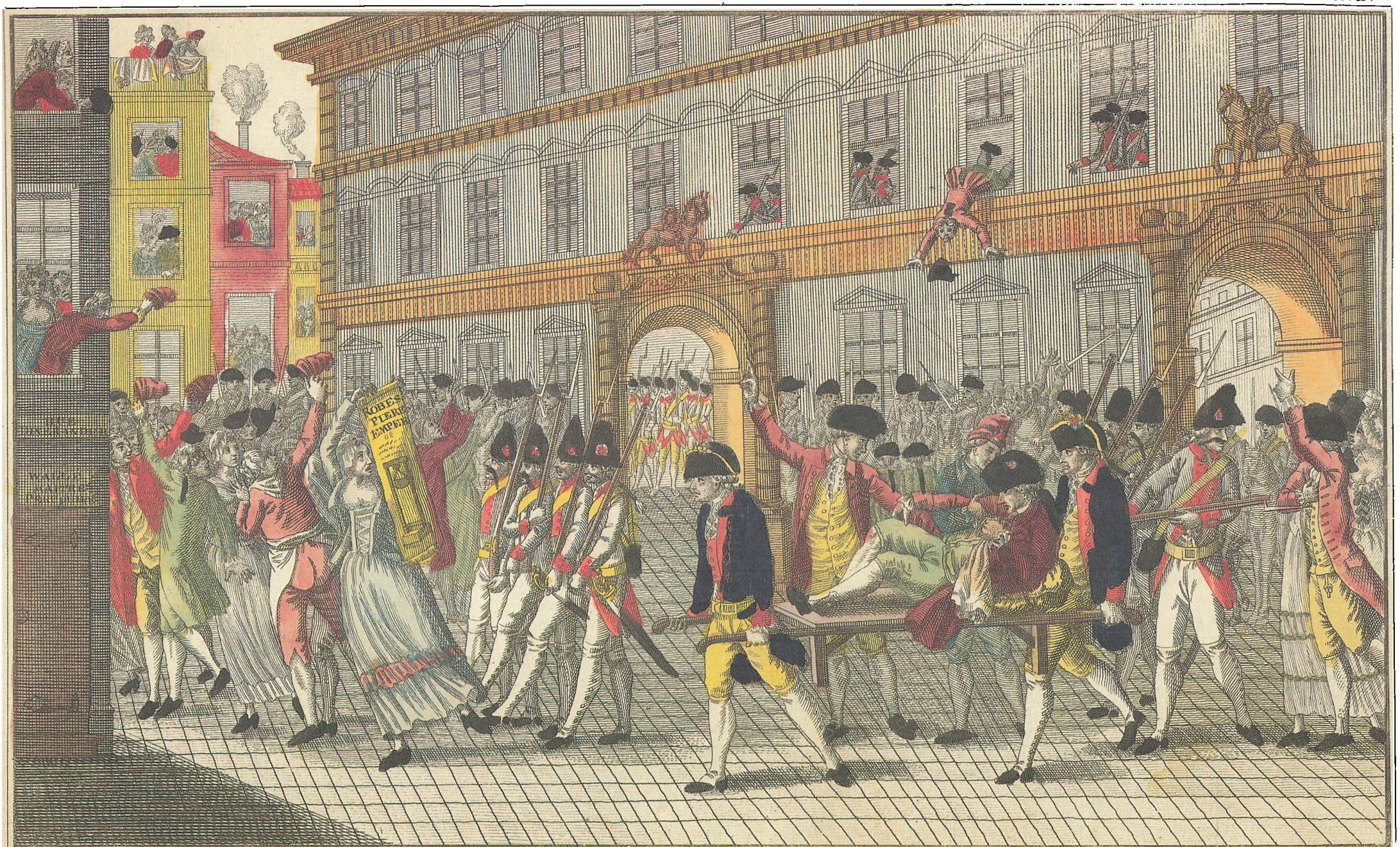

Abbildung Robbes Pierre des Jüngern, wie er sich aus dem Fenster Stürzet von dem Stadt=Hauße zu Paris, und mit zerbrochenen Armen und Beinen zur Guillotine getragen wurde. d. 27. Aug. 1794.

13. Generalissimus [Napoleon] Bonaparte ophæver det ufredelige Konvent [de fem hundredes råd] og er i fare for at blive myrdet, hvilket bliver afværget af to grenaderer [den 9. november 1799].

13. Le général Bonaparte dissout une Convention hostile [Conseil des Cinq-Cents] et est sur le point d'être tué, ce qu'empêchent deux grenadiers [9 novembre 1799].

Der Generallissimus Buonaparte sezet den unfriedlichen Convent ab; und geräth in Gefahr erstochen zu werden, 2 Grenadire retten Ihn

Generallissimus Buonaparte ophever den ufredlige Convent, og kommer i Fare at blive mjrdet, hvilket af 2de Grenaderer bliver afværget.

14. Den franske republiks førstekonsul [Napoleon] Bonaparte holder sit indtog i Nationalforsamlingens [de fem hundredes råds] palæ [den 10. november 1799].

14. Le premier Consul de la République française, Bonaparte, arrive [10 novembre 1799] devant le palais de l'Assemblée nationale [Conseil des Cinq-Cents].

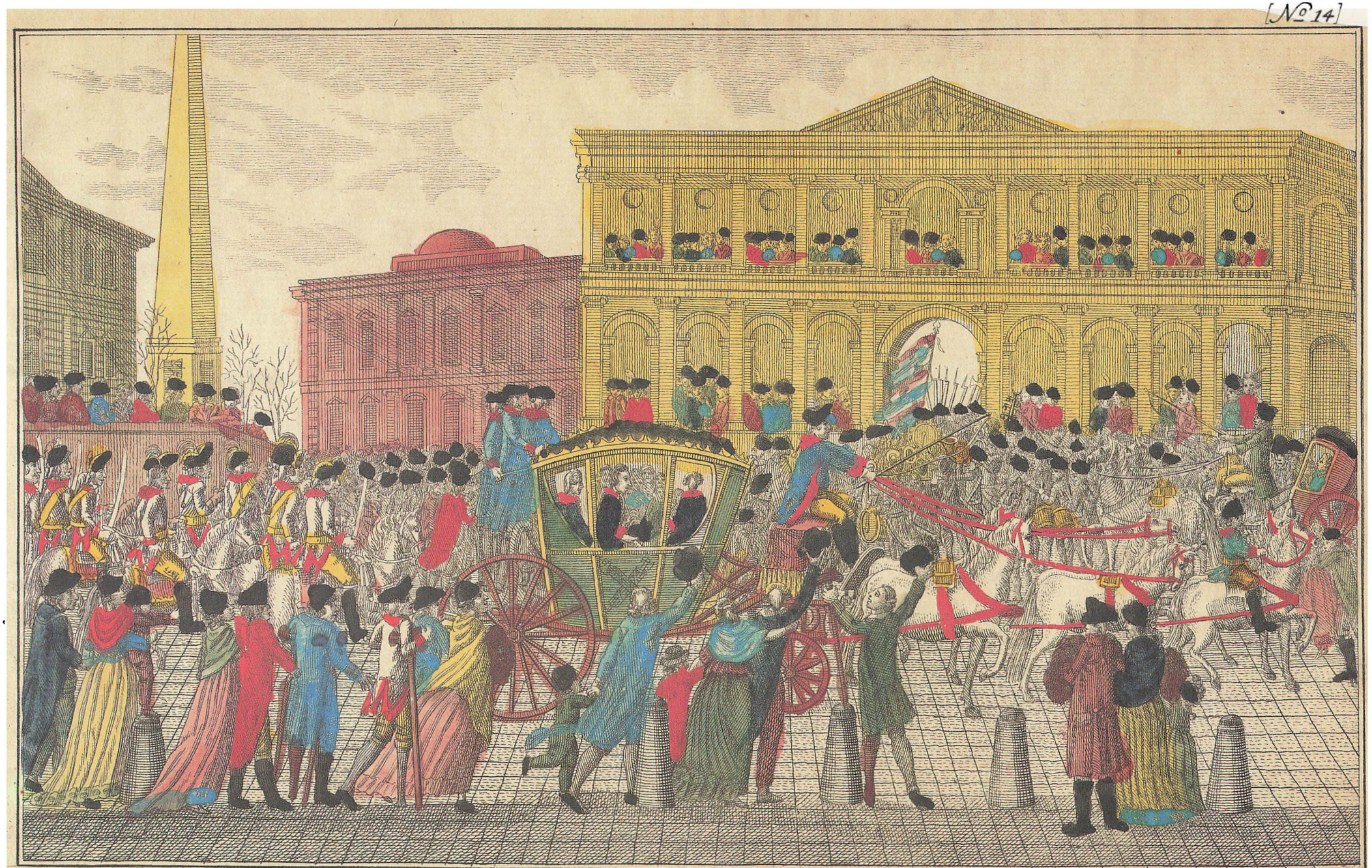

Der erste Consul der französischen Republic, Buonaparte hält seinen Einzug in dem Palast des National Convents.

Den förste Consul i den franske Republiq, Buonaparte holder sin Indtog i National Forsamling's Palaiet.

EFTERORD

Revolutionen udløste hos den voksende skare af europæiske avislæsere en efterspørgsel efter billeder, der kunne visualisere de brogede og utrolige begivenheder, som udspillede sig i Frankrig.

I Danmark blev denne interesse for at se billeder fra revolutionen udnyttet af kobberstikkeren Johan Gottlieb Fridrich (1742-1809). I 1793 og 1794 udsendte han i løsblade en række stik, som i kronologisk rækkefølge viste nogle af revolutionens mest dramatiske scener. Reportagen begynder med Ludvig XVIs domfældelse i januar 1793 og slutter med Robespierre-brødrenes voldsomme død i eftersommeren 1794. De øvrige stik viser dronning Marie Antoinettes skæbne, Marats død og ødelæggelsen af kongemagtens symboler i den nye republiks første år: skændingen af kongegravene i St.-Denis og nedrivningen af rytterstatuen af Ludvig XIV på Vendômepladsen, førhen Ludvig den Stores plads. Fridrich har sandsynligvis haft succes med sine billeder, i hvert fald skete der det ret usædvanlige, at der på et tidspunkt blev udarbejdet et fælles titelblad til serien. Titlen på billedserien »Forestilling af alle mærkværdige Begivenheder som under Revolutionen i Frankerige har tildraget sig, stukket efter de accurateste Tegninger fra Paris« blev bragt på dansk og tysk, monarkiets to sprog, indrammet af skjolde. Til venstre det intakte kongeskjold, til højre det knuste med en frygerhue på kronens plads. Imellem de to skjolde anbragtes i en ramme et portræt af den henrettede konge, Ludvig XVI. I alt producerede Fridrich tolv billeder. Nogle år senere udarbejdede han yderligere to billeder, som viser begivenhederne omkring Napoleons magtovertagelse i 1799, således at der i alt foreligger fjorten billeder fra Fridrichs hånd om den franske revolution.

Grundlaget for Fridrichs billeder var udenlandske stik, som kom ham i hænde. Ved numrene 5, 6 og 7 angives det, at forlægget er udført af CB. Bag denne signatur gemmer sig den engelske kunstner Charles Benazech (1767-94), der ved revolutionens udbrud opholdt sig i Paris, og som i 1793 skabte sig et navn med sine billeder om den franske kongefamilies sidste dage.

Ved de øvrige billeder er ikke anført noget forlæg, og det har ikke været muligt ad anden vej at afgøre, hvilke kunstnere, der er tale om.

J. G. Fridrichs billedserie om den franske revolution har længe været glemt, og ville i dag formentlig have været fuldstændig ukendt, hvis ikke tilfældet havde villet, at Det kongelige Bibliotek i 1916 kom i besiddelse af et smukt koloreret sæt, det eneste som kendes. J. G. Fridrich hører ikke til 1790ernes store kunstnere, og tåler ikke sammenligning med navne som Jens Juel eller Nicolai Abildgaard, 1790ernes store danske citoyenkunstner. Men ønsker man at danne sig en forestilling om, hvilke billeder der hang på væggene i almindelige danske hjem i 1790erne, og vil man vide noget om, hvilke ideer man i den brede befolkning gjorde sig om begivenhederne i Frankrig, så er det ikke Abildgaards intellektuelt raffinerede, franskvenlige kunst, man skal gå til, men Fridrichs billedreportage, hvor blodet flyder og tårerne løber.

THORKILD KJÆRGAARD

APPENDICE

La Révolution ne tarda pas à faire naître auprès d'un lectorat européen grandissant le besoin de voir, représenté en images, cet imbroglio d'événements prodigieux dont il suivait l'évolution par articles interposés.

Au Danemark, le graveur Johan Gottlieb Fridrich (1742-1809) sut tirer parti de cet intérêt pour le reportage illustré. En 1793 et 1974 parut une série d'images gravées de sa main qui illustrait chronologiquement les points forts d'une dramatique actualité. Ce reportage s'ouvrit sur la condamnation de Louis XVI et se conclut provisoirement par l'arrestation et la mort des frères Robespierre. Entre-temps, le public avait pu suivre les étapes de la tragique destinée de Marie Antoinette, l'assassinat de Marat, le saccage des symboles de la royauté à l'avènement de la jeune république: profanation des sépultures royales de Saint-Denis, renversement de la statue équestre de Louis XIV sur la place Vendôme, ci-devant Louis le Grand. Ces illustrations ont probablement reçu un accueil favorable de la part du public. Toujours est-il que l'on jugea opportun à un moment donné de les rassembler sous un titre commun, en danois et en allemand, les deux langues alors en vigueur dans le royame: «Représentation de tous les événements remarquables survenus en France pendant la Révolution, gravés d'aprês les plus fidèles dessins en provenance de Paris». Les deux versions etaient insérées chacune dans un écu armorial, celui de droite intact, celui de gauche brisé et surmonté du bonnet rouge en lieu et place de la couronne. Au centre, un portrait encadré du monarque exécuté, le roi Louis XVI. Fridrich réalisa ainsi douze illustrations. Il y ajouta plus tard deux gravures supplémentaires représentant la prise du pouvoir par Bonaparte en 1799, ce qui porte à un total de quatorze images de sa main cette série sur la Révolution.

Fridrich avait travaillé à partir d'originaux réalisés à l'étranger. Les images 5, 6 et 7 indiquent que l'original a été exécuté par CB. Derrière ces deux lettres se cache l'artiste anglais Charles Benazech (1767-94), qui se trouvait à Paris au moment du déclenchement des événements et se fit un nom avec ses illustrations des

derniers jours de la famille royale. Les autres images sont vierges de toute indication et il n'a pas été possible de retrouver par d'autres moyens les auteurs des originaux.

Cette série de J. G. Fridrich sur la Révolution française avait depuis été oubliée et personne n'en connaîtrait probablement aujourd'hui l'existence si le hasard n'avait voulu que la Bibliothèque Royale entrât en possession d'un très bel exemplaire colorié en 1916, le seul répertorié à ce jour. J. G. Fridrich ne peut être comparé aux grands créateurs de la période, qui ont noms Jens Juel ou Nicolai Abildgaard, artiste-*citoyen* par excellence. Mais si l'on veut se faire une idée de ce qui était accroché aux murs des intérieurs danois de l'époque, ou se représenter la façon dont la plupart des gens vécurent les événements de France, ce n'est pas l'intellectualisme raffiné et francophile d'Abildgaard qu'il faut interroger mais bien plutôt ce reportage au ras de l'actualité, où suintent le sang et les larmes.

THORKILD KJÆRGAARD

Efterord / Appendice: Thorkild Kjærgaard

Copyright: Thorkild Kjærgard

Farvereproduktioner / Illustrations coleurs: Bernh. Middelboes Reproduktionsanstalt

Tryk / Impression: Poul Kristensen Grafisk Virksomhed. Herning. Kongelig Hofleverandør

Omslag: Kattuntryk fra sidste halvdel af 1700-tallet i Det kongelige Bibliotek. København / Couverture: Impression à l'indienne de la deuxième moitié du XVIIIe à la Bibliothèque royale de Copenhague.

Fransk tekst / Traduction française: Patrick Lavaud

ISBN 87-7468-257-1